

Justitiedepartementet, 103 33 Stockholm
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ji1.L7@regeringskansliet.se

Diarienummer: KS 2024-0660

4 april 2024

Yttrande

Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (utkast till lagrådsremiss), Ju2024/00480

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner är medlemsförening för lokala Stadsmissionen i Sörmland, Göteborg, Kalmar, Östergötland, Skåne, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Tillsammans verkar vi på 40-talet orter och möter 5000 - 7000 deltagare dagligen. Stadsmissionen arbetar lokalt och regionalt med både akuta insatser och stöd till varaktig förändring. Stadsmissionens stöd utgår alltid från de behov och förutsättningar som finns för människan i hennes utsatta situation. Vi ser hela människan och helheten i situationen i ett holistiskt angreppssätt. Utöver basbehovsstöd som värme, vila, mat och hygien tillhandahålls även ekonomisk, juridisk och social rådgivning, samtalsstöd samt vägledning för att på så sätt bistå människor att få makten över sina egna liv och känna delaktighet i samhället.

Stadsmissionen har sedan den ryska invasionen i Ukraina 2022 givit olika former av bas-stöd till ukrainska flyktingar i de öppna sociala verksamheterna runt om i landet. Stadsmissionen har lokalt också med hjälp av medel från Europeiska Socialfonden skapat egna mötesplatser för ukrainska flyktingar där stöd gällande arbetssökande, orientering i det svenska samhället och språkträning erbjuds.

Sveriges Stadsmissioners synpunkter

- Sveriges Stadsmissioner välkomnar ambitionen att förbättra situationen för människor som flytt kriget i Ukraina och fått tillfälligt skydd i Sverige. Dock är förslagen inte tillräckliga, möter inte fullt ut de behov som vi som möter målgrupper ser finns. Konsekvenserna av förslagen har inte heller analyserats i tillräcklig utsträckning.

- Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att människor som fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som folkbokförs ska undantas från rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.
- Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att personer som beviljats tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet inte ska ha rätt till insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och ser detta som en ofördelaktig särbehandling för en redan mycket utsatt grupp. Eftersom LSS är uppbyggd som en kompletterande lagstiftning till socialtjänstlagen är det uppenbart att individens behov inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning utan båda lagstiftningar.
- Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att de ökade kostnaderna för staten som förslagen innebär ska finansieras genom utgiftsområde 7 internationellt bistånd.
- Sveriges Stadsmissioner uppmanar regeringen att skyndsamt höja nivån på dagersättningen för människor som fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd liksom för asylsökande.

Utveckling av Sveriges Stadsmissioners synpunkter

Sveriges Stadsmissioner välkomnar regeringens ambition att förbättra situationen i Sverige för de människor som flytt kriget i Ukraina och fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Sveriges Stadsmissioner anser dock att förslagen i utkastet till lagrådsremissen inte är tillräckliga och att konsekvenserna, särskilt för barn, inte analyserats i tillräcklig utsträckning.

Sveriges Stadsmissioner instämmer i att folkbokföring för de som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd innebär förbättringar av gruppens levnadsvillkor. Enligt förslaget i **avsnitt 4.1** ska dock en utlännning som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd inte folkbokföras under de första tolv månaderna. Sveriges Stadsmissioner konstaterar att det innebär att de som beviljats tillfälligt skydd kommer delas i två grupper där vissa av flyktingarna från Ukraina under upp till

tolv månader fortsatt kommer leva under samma villkor som idag och andra blir folkbokförda och får förbättrade villkor. Av den enkätundersökning som International Organization for Migration genomfört, och som hänvisas till i utkastet till lagrådsremissen, framgår inte att de behov som flyktingar från Ukraina har varierar i någon större utsträckning beroende på hur länge de har varit i Sverige. Sveriges Stadsmissioner anser därför att samtliga som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd bör få förbättrade levnadsvillkor.

Enligt förslaget i **avsnitt 6** ska de som har ett giltigt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som är folkbokförda inte anses vara bosatta enligt socialförsäkringsbalken. Det innebär att de undantas från förmåner som barnbidrag, bostadsbidrag, äldreförsörjningsstöd, assistansstöd m.m.

Även om de som är mellan 20-66 år kommer ha möjlighet att bli inskrivna i etableringsprogrammet och därigenom få etableringsinsatser och etableringsersättning, som är högre än dagersättningen, samt möjlighet att söka ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen, finns risk att många fortsatt kommer leva i ekonomisk utsatthet. De som exempelvis på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förmåga att delta i etableringsprogrammet samt de som är över 66 år är hänvisade till ekonomiskt bistånd.

Att uteslutas från stöd enligt lag om service för vissa funktionshindrade (LSS) och samtliga bosättningsgrundande förmåner enligt socialförsäkringsbalken riskerar även leda till fortsatt ökad utsatthet för delar av målgruppen så som barnfamiljer, äldre och svårt sjuka. Vidare ser vi stora administrativa utmaningar inte minst för socialtjänsten att kunna leva upp till sitt uppdrag att bistå enskilda att få det stöd och den hjälp som de behöver.

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget att målgruppen ska undantas från rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsssystemet. Att undantas från de bosättningsbaserade förmånerna såsom barnbidrag, assistansersättning, äldreförsörjningsstöd och föräldrapenning kommer få svåra konsekvenser framför allt för de personer som inte har möjlighet att arbeta eller försörja sig på annat sätt.

Lagrådsremissen saknar vidare förslag kring hur personer 18-20 år ska ges tillfälle att försörja sig eller studera. Enligt nuvarande förslag omfattas

de varken av etableringsprogrammet eller av möjligheten att söka studiestöd av CSN. Detta behöver förtydligas. Det visar inte minst våra erfarenheter av tidigare arbete med implementeringen av den så kallade gymnasielagen där ungdomar som fyllt 18 år och gick på gymnasiet inte hade möjlighet att försörja sig.

Vidare anser Sveriges Stadsmissioner att det är problematiskt att regeringen föregår den pågående utredningen *En modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare (S 2023:12)* samt den sedvanliga beredningsprocessen.

Av **avsnitt 10** framgår att Regeringskansliet ser över nuvarande lagstiftning så att de som fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kan omfattas av anvisning enligt bosättningsregelverket i samband med folkbokföring. Sveriges Stadsmissioner vill understryka vikten av att en lösning presenteras snarast på boendesituationen för de som bor i kommunala boenden och Migrationsverkets boenden för att undvika att skapa oro hos de som berörs.

Sveriges Stadsmissioner är också oroliga för att uppdelningen av ansvaret för de ukrainska flyktingarna mellan olika offentliga instanser (etableringsbidrag från Arbetsförmedlingen och försörjningsstöd från socialtjänsten) och det ökade individuella ansvaret som läggs på flyktingarna själva, leder till att fler faller mellan stolarna, att integrationen i samhället blir lidande och att tillgången till att de högkvalitativa och välfungerande boendelösningarna, samt mervärdesinsatser från de idéburna organisationerna går förlorade.

Vidare framgår av **avsnitt 10** att de ökade kostnaderna för staten som förslagen innebär kommer finansieras genom utgiftsområde 7 internationellt bistånd. Sveriges Stadsmissioner anser att det vore felaktigt att finansiera förslagen genom biståndsbudgeten då de inte handlar om internationellt bistånd och inte kan redovisas som sådana enligt OECD DAC:s regler, vilket också tydligt framgår av utkastet till lagrådsremissen. Sveriges Stadsmissioner konstaterar att detta inte heller är i enlighet med regeringens budgetproposition (prop.2023/24:1 Utgiftsområde 7).

Sveriges Stadsmissioner har under lång tid påtalat att flyktingar från Ukraina och asylsökande till följd av en mycket låg dagersättning i stor uträkning är beroende av stöd från civilsamhället för att ha råd med exempelvis mat, kläder och hygienartiklar. FN:s kommitté för den Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter uppmanade nyligen Sverige säkerställa att dagersättningen indexeras efter faktiska levnadskostnader och garantera en tillräcklig levnadsstandard ([E/C.12/SWE/CO/7](#)). Därtill anser en majoritet av svenskarna att dagersättningen bör höjas ([DN Debatt 5/2 2024](#)).

Sveriges Stadsmissioner konstaterar att det är cirka åtta månader kvar innan förslagen i utkastet till lagrådsremiss föreslås träda i kraft och att vissa av flyktingarna från Ukraina liksom asylsökande fortsatt kommer vara hänvisade till dagersättningen. Sveriges Stadsmissioner anser att flyktingar från Ukraina och asylsökande har rätt till ett värdigt mottagande och en skälig levnadsnivå. Sveriges Stadsmissioner uppmanar därför regeringen att skyndsamt höja nivån på dagersättningen.

Vi lämnar härmed vårt yttrande på lagrådsremissen *Förbättrade levnadsvillkor för utlännningar med tillfälligt skydd* och hoppas att våra synpunkter beaktas i den fortsatta beredningsprocessen.

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner

Jonas Wahlstrand, Generalsekreterare